

PROGRAMMABOEK

NATIONALE HERDENKING SREBRENICA GENOCIDE

Lange Voorhout 38, 2514 EE, Den Haag, 11 juli, 15:00
11.07.1995 – 11.07.2024

implementatie

van de **VN-resolutie** in de
Bosnische staatsinrichting

moet zorgen voor de **juridische**
acceptatie
van de genocide

wat uiteindelijk moet leiden tot
realisatie

NEVER FORGET

VERENIGING VAN OVERLEVENDEN VAN DE SREBRENICA GENOCIDE 95
UDRUŽENJE PREŽIVJELIH SREBRENIČKOG GENOCIDA 95

ISLAMSKA ZAJEDNICA BOŠNJIKA U NIZOZEMSKOJ
ISLAMITISCHE VERENIGING VAN BOSNIJAKKEN IN NEDERLAND

VREDESMARS VOOR SREBRENICA 2024

Voorafgaand aan de Nationale herdenking Srebrenica genocide wordt ieder jaar op 11 juli een vredesmars voor Srebrenica georganiseerd. Tijdens deze wandeltocht wordt er een symbolische route van 11 km gelopen ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de op 11 juli 1995 gepleegde genocide. De vredesmars is voor het eerst in Nederland in 2013 georganiseerd en is dit jaar voor de twaalfde keer gelopen.

Iedereen is van harte uitgenodigd om mee te doen.

Wandelroute vredesmars

Startlocatie van de vredesmars is in Wassenaar (Sportpark de Roggewoning, Buurtweg 120-122). Vervolgens lopen de deelnemers van de mars langs het verzetsmonument (Bourdonklok), de Scheveningse gevangenis, voormalig Joegoslaviëtribunaal, Vredespaleis met eindbestemming het Malieveld in Den Haag.

Het tijdschema van de vredesmars

09:30 uur verzamelen
10:30 uur vertrek vredesmars
12:00 uur de Scheveningse gevangenis
13:30 uur het voormalig Joegoslaviëtribunaal
14:00 uur het Vredespaleis
14:30 uur aankomst vredesmars op Malieveld in Den Haag
15:00 uur Nationale Herdenking Srebrenica genocide

Meer informatie over de Vredesmars is te verkrijgen via de mail: marasmira2013@gmail.com

PROGRAMMA 2024

- 15:00** **Opening van de herdenking**
Leila Prnjavorac
- Het lied: "Jedna si jedina"**
- 15:10** **Beginselverklaring Nationale Herdenking Srebrenica Genocide**
Adnan Delić, voorzitter van het comité Nationale Herdenking Srebrenica Genocide
- 15:20** **Toespraak namens vereniging van overlevenden van de Srebrenica genocide juli 1995**
Mirela Salić
- 15:30** **Toespraak**
Tineke Strik, Europees Parlementariër namens GroenLinks-PvdA
- 15:35** **Toespraak**
Gijs Peppijn Tuinman, staatssecretaris van het Ministerie van Defensie
Het lied: "Srebrenica Inferno"
- 15:45** **Toespraak**
Sandra Puđa, bestuurslid van de stichting Nationaal Monument Srebrenica Genocide '95
- 15:50** **Toespraak**
Aldin Šahbazović, hoofdimam van de Islamitische vereniging Bosniakken in Nederland
- 15:55** **Toespraak**
Saskia Bruines, wethouder van Financiën, Cultuur en Economische ontwikkeling in Den Haag
- 16:00** **Toespraak**
Zijne Excellentie, de heer, Almir Šahović, ambassadeur van Bosnië en Herzegovina
- 16:05** **Toespraak**
Sevlid Hurtić, minister van Mensenrechten en Ontheemden in Bosnië en Herzegovina
- 16:10** **Twee minuten stilte en 'Last Post'**
Bert van Bommel
- Het gebed**
Aldin Šahbazović, hoofdimam van de Islamitische vereniging Bosniakken in Nederland
- 16:20** **Lezen van de namen van de slachtoffers**
De namen van de slachtoffers die vandaag in het herdenkingscentrum Potočari zijn begraven worden voorgelezen door Hedib Hasanović, nabestaande van de Srebrenica genocide juli 1995
- Muziek: "Nemoj Žalit Suzama"**
- 16:30** **Dankwoord en afsluiting**
Leila Prnjavorac

OPENING VAN DE HERDENKING

Het is vandaag 11 juli 2024, 29 jaar geleden, in 1995, is in de VN veilige enclave Srebrenica genocide gepleegd. In de dagen daarna werden meer dan 8000 (onschuldige mensen) Bosniakken- vaders, moeders, zoons, dochters, broers, zussen, familie en vrienden massaal vermoord en geëxecuteerd door Servische militaire extremisten. Naast massamoorden en massale executies hebben ook de massale verkrachtingen en gedwongen deportaties plaatsgevonden.

Mijn naam is Leila Prnjavorac vandaag zal ik het programma van de herdenking presenteren, zowel in het Nederlands, Bosnisch als in het Engels. Deze herdenking wordt vanwege de verbouwingen aan de Tweede Kamer hier op de Lange Voorhout gehouden. De herdenking is ook via de Live Stream van srebrenica-herdenking.nl, de facebookpagina en via vele andere sociale media en websites te volgen. Er kunnen duizenden mensen over de hele wereld met ons hier op de Lange Voorhout deze herdenking live online bijwonen.

Vandaag worden in Potočari 14 geïdentificeerde slachtoffers van de genocide in Srebrenica herbegraven. Tot nu toe zijn er 6.735 slachtoffers van de gepleegde genocide in het herdenkingscentrum Potočari begraven. 29 jaar na dato zoeken wij nog steeds naar ruim 2000 slachtoffers. Vandaag staan we stil bij alle nabestaanden, bij hen die hun dierbaren hebben teruggevonden en herbegraven en bij hen die hun dierbaren nog steeds heimelijk zoeken.

Wij wensen u een goede herdenking met kracht en troost door de onderlinge verbondenheid van ons allen samen hier op de Lange Voorhout, online en alle andere plekken in de wereld waar deze genocide wordt herdacht!

Nu zullen we het lied 'Jedna si jedina' horen. Daarna zal de beginselverklaring worden voorgelezen.

“DE ENIGE BEN JIJ”

Land van duizend lentes, ik zweer jou eeuwige trouw
Van de zee tot Sava van Drina tot Una

De enige ben jij, mijn vaderland ben jij
De enige ben jij, Bosnië Herzegovina

Dat God jou en je nageslacht moge behoeden
Land van al mijn dromen, van mijn voorouders

De enige ben jij, mijn vaderland ben jij
De enige ben jij, Bosnië-Herzegovina

BEGINSELVERKLARING

Sinds 1997 wordt in Den Haag de nationale herdenking voor de slachtoffers van de gepleegde genocide in Srebrenica georganiseerd. Dit is een nationaal moment waarbij wij stilstaan bij de slachtoffers van deze genocide. Vandaag herdenkt men wereldwijd ter nagedachtenis aan de slachtoffers en voor de nabestaanden.

In de dagen van juli 1995 voltrok zich een agressie op civiele burgers die machteloos waren en hopeloos bescherming zochten bij de Verenigde Naties. Met behulp van de Servische regering vielen extreemrechtse Servische nationalistische de safe area Srebrenica aan. Dagenlang zijn mannen, vrouwen, kinderen en bejaarden bedreigd, vernederd, gemarteld, verkracht en vermoord. In een paar dagen is het aantal slachtoffers opgelopen tot minimaal 8372 onschuldige slachtoffers.

Tijdens deze donkere dagen van 1995 was er een Nederlands bataljon aanwezig, dat werkte onder de vlag van de Verenigde Naties. Onder toezicht van de internationale gemeenschap werd er door de Servische troepen een verschrikkelijke genocide uitgevoerd op onschuldige mensen. Dutchbat, die het mandaat had om ze te beschermen, heeft samen met de internationale gemeenschap de Servische agressie onder leiding van Ratko Mladic niet weten te stoppen. In Nederland wendt de media zich vooral tot het verhaal van de blauwhelmen terwijl de slachtoffers van de genocide op de achtergrond verdwijnen.

De nalatigheid van de internationale gemeenschap als gevolg van een collectief schuldgevoel heeft jarenlang genocide-plegers en ontkenners in de hand gewerkt, waardoor de spanningen op de Balkan tussen verschillende bevolkingsgroepen verder is opgelopen. Srebrenica is na 1995 een speelbal geworden van de rechts georiënteerde politiek van de entiteit Republika Srpska en Servië. Srebrenica valt onder bestuur van extremisten en de dreiging voor het afschaffen van de gemeentelijke status van Srebrenica is sterk aanwezig. Het gevolg hiervan is dat de vervreemding binnen de Bosnische bevolking met de dag groter wordt. Daarnaast worden trauma's van generatie op generatie overgedragen. Op dit moment zijn er al namelijk generaties opgegroeid met de pijn en het leed van hun ouders en grootouders. Generaties die vandaag de dag succesvol onderdeel uitmaken van de Nederlandse samenleving en die zich hebben ontwikkeld tot rolmodellen van het Nederlandse integratiebeleid. Hiermee heeft de Nederlandse staat de morele verantwoordelijkheid om de Bosnische gemeenschap in Nederland bij te staan en de genocide in Srebrenica te erkennen en zich proactief op te stellen voor erkenning van de genocide, en het bestrijden van pro-Servisch nationalisme in Bosnië en Herzegovina.

Wij staan vandaag in Den Haag. De stad van de democratie en het internationaal recht. Ook staat hier het Joegoslaviëtribunaal. In 2017 sloten de deuren van het tribunaal, waarbij er 161 mensen zijn aangeklaagd en 90 mensen zijn veroordeeld. Door deze veroordelingen is door het Internationale Strafhof vastgesteld dat er in Bosnië en Herzegovina geen burgeroorlog is geweest, maar Servische en Kroatische agressie. Het onafhankelijk recht, een kernvoorwaarde voor een gezonde democratie, heeft kunnen zegevieren. Het is onze taak om de nationale herdenking voort te zetten, zodat de slachtoffers van de gepleegde genocide in Srebrenica nooit vergeten zullen worden.

Dit willen wij in de nabije toekomst graag bij het toegezegde nationaal monument doen. Hierbij vragen wij steun aan de gemeente Den Haag en de Nederlandse regering om ons verder te ondersteunen tot een snelle realisatie van dit monument.

Vandaag staan we tevens stil bij een memorabel jaar. Op 23 mei van dit jaar is in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de resolutie aangenomen waarbij de wereld op 11 juli de genocide in Srebrenica herdenkt. De ontkenning van de genocide en het verheerlijken van oorlogsmisdadigers is strafbaar geworden. Ondanks dat Servische politici openlijk de genocide in Srebrenica ontkennen is tot op heden hier niemand voor berecht. Hierdoor is de vraag naar het implementeren en naleven van deze resolutie groot.

Voor de Bosnische gemeenschap is de aangenomen resolutie van groot belang. Na 1995 hebben de slachtoffers van de genocide in Srebrenica dagelijks last van extreemrechtse Servische nationalistten die op grote schaal de genocide in Srebrenica ontkennen. Met de aangenomen resolutie moet dit tot het verleden tijd behoren. Met het implementeren en naleven van deze resolutie moeten de slachtoffers van de genocide weten dat ze er niet meer alleen voor staan, maar dat ook de wereld achter hen staat.

Vandaag worden er 14 onschuldige slachtoffers van de genocide in het herdenkingscentrum in Potočari begraven. Het jongste slachtoffer was 17 jaar en het oudste slachtoffer was 68 jaar oud. Vandaag herdenken wij deze en alle andere slachtoffers, hun dierbaren en naasten. Laten wij met zijn allen ervoor strijden en waken dat er nooit en nergens meer in de wereld genocide gepleegd mag worden.

Dank jullie wel!

TOESPRAAK NAMENS DE VERENIGING VAN OVERLEVENDEN VAN DE SREBRENICA GENOCIDE JULI 1995

Munira verhuisde in 1961 naar Srebrenica en trouwde met Hilmo Subašić. Hun flatgebouw was een mix van Kroaten, Serviërs, Joden en Bosniërs. Ze vierden samen feestdagen en rouwden om overledenen.

In de jaren '90 veranderde de sfeer door de onafhankelijkheidsbewegingen in Joegoslavië. Munira merkte dat Bosnische Serviërs hun kinderen van school haalden en naar Belgrado stuurden.

Collega's en burens vertelden haar weinig, maar hun gedrag werd steeds vreemder.

Bij het uitbreken van de oorlog in 1992 waren alle Bosnische Serviërs en Kroaten uit hun flat vertrokken, en Srebrenica werd belegerd. Munira voelde geen pijn om hun vertrek, maar wel om het verraad toen zij als vijanden terugkeerden en begonnen te schieten.

Het stadje werd overspoeld door tienduizenden vluchtelingen, waardoor voedsel, water en medicijnen schaars werden. Munira beschrijft het als de grootste concentratie mensen ter wereld, waar zelfs ademen moeilijk werd.

De beschietingen begonnen en de VN-soldaten vertelden ons dat Srebrenica was gevallen.

Mannen zouden hebben gevochten om het te beschermen, maar het was volledig gedemilitariseerd en we kregen te horen dat we naar Potočari moesten gaan. Ik herinner me dat ik alleen mijn sokken aan had. Ik zag een klein meisje huilen omdat haar moeder haar had verlaten, en ik liep met haar mee naar de batterijfabriek die er was. Die dienst doet als VN-basis. In die tijd bespotten de VN-soldaten ons. Ze waren net zo slecht als de Serviërs. Ik was met mijn man en zoon Nermin, die toen 17 was. Ze lieten mij en mijn man niet binnen in de batterijfabriek. Mijn zoon Vahidin was bij het leger. Hilmo en ik hebben de nacht buiten doorgebracht. Ik kon horen hoe de Serviërs een klein meisje eruit haalden. Je kon haar horen schreeuwen andere mensen riepen "ze is pas twaalf." Toen begon het verkrachten en moorden.

De volgende dag bezocht Mladić de basis met camera's en deelde snoep en brood uit aan de kinderen. Maar zodra de camera's waren uitgeschakeld, ontstond er chaos. Ik begon te schreeuwen en kreeg een paniekaanval. Een van de Servische soldaten kwam naar me toe en vroeg waarom ik schreeuwde. Ik dacht dat hij me zou helpen, dus vertelde ik hem dat mijn zoon in de fabriek was. Hij riep mijn zoon en nam hem mee zonder dat ik hem nog een keer zag.

Forensische experts hebben niet alle resten van Nermin kunnen vinden. Slechts twee kleine botten zijn teruggevonden elk in verschillende massagraven, op 25 km afstand van elkaar, op locaties van massale executies. Het is hartverscheurend om 18 jaar te wachten om de stoffelijke resten van je jongste zoon te vinden, en dan slechts twee van zijn botten te kunnen begraven.

Vanwege haar geschreeuw werd Munira door VN-soldaten meegenomen en vermoord, en daardoor zag ze niet wanneer Hilmo werd weggehaald. Zijn stoffelijk overschot werd door onderzoekers uit Den Haag gevonden in een massagraf, maar bleef acht jaar lang ongeïdentificeerd in een mortuarium liggen voordat ze hem in 2004 begroef.

Er zijn minder verhalen bekend over de verschrikkingen van de vrouwen die op de VN-basis op deportatie wachtten, maar Munira biedt een glimp van enkele traumatische scènes. Een huilende baby werd onthoofd door Bosnisch-Servische soldaten, en een collega feliciteerde hen sarcastisch met de woorden: "Goed gedaan."

Een 15-jarige jongen kreeg te horen dat hij zijn jongere zusje moest verkrachten. Hij weigerde en dus werd hij vermoord en verkrachtte ze haar zelf. Nederlandse militairen die toestaan dat meisjes worden afgevoerd. Sommigen om nooit meer gezien te worden. Soms werden mannen gevonden die zich tussen de vrouwen verstopten – Ze mochten worden afgevoerd naar een Witte Huis, waar de slachting plaatsvond. Van 11 tot 14 juli was er geen voedsel of water. Iedereen was in shock.

"Dit was de tijd waarin iedereen stierf - letterlijk of emotioneel."

"We hielden hoop dat ze gevangen werden gehouden tot 1997," herinnert ze zich. "Maar toen Den Haag begon met het opgraven van lichamen, besepte ze dat niemand terugkwam.

Net zoals de namen van de doden gegrift staan op de stenen, staat Srebrenica in het geheugen gegrift van allen die getuige waren van de gruwel. Het is een ervaring die niemand heeft kunnen ontlopen, ondanks het verstrijken van meer dan twee decennia.

Terwijl de wereld lessen trekt uit Srebrenica, herhaalt de geschiedenis zich elders, zoals in Palestina. Hier ontwrichten conflict, bezetting, geweld en gedwongen verplaatsing opnieuw levens en gemeenschappen. De verhalen van families die hun huizen verliezen en kinderen die in angst opgroeien, weerklinken met de tragedie van Srebrenica.

Net als Srebrenica roept Palestina vragen op over rechtvaardigheid, mensenrechten en de rol van de internationale gemeenschap. Dit herinnert ons eraan dat vrede en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn en dat de lessen van het verleden cruciaal zijn voor een rechtvaardigere toekomst.

De effecten van de oorlog in Srebrenica blijven een waarschuwing voor de wereld. Vrede, verzoening en gerechtigheid zijn essentieel, niet alleen om de slachtoffers te eren, maar ook om toekomstige generaties te bevrijden van geweld en haat.

Herdenken van tragedies zoals Srebrenica is belangrijk om de herinnering aan de slachtoffers levend te houden en hun verhalen door te geven. Maar we moeten ook de lessen van het verleden begrijpen en toepassen om herhaling te voorkomen. Laten we streven naar een wereld van rechtvaardigheid en vrede, en de lessen van Srebrenica nooit vergeten.

TOESPRAAK TINEKE STRIK

“De tragedie van Srebrenica zal de geschiedenis van de Verenigde Naties altijd blijven achtervolgen.”. Dat waren de veelzeggende woorden die VN Secretaris-Generaal Kofi Annan uitsprak exact 24 jaar geleden.

De genocide van 11 juli 1995 heeft een diepe wond nagelaten. Bij degenen die in Bosnië zijn gebleven, maar ook bij hen die op zoek gingen naar een veilig heenkomen en toekomst over de grenzen. Deze wond kon niemand ontvluchten, merkte ik destijds in gesprekken met Bosnische vluchtelingen.

De pijn, die zijn sporen ook kerft in de nieuwe generatie die alles moet goedmaken.

Naast verdriet, angst, machteloosheid, woede die de Srebrenica genocide bij nabestaanden en overlevenden oproept, staat deze tragedie symbool voor het falen van de internationale gemeenschap.

Ondanks de belofte na de Tweede Wereldoorlog: ‘nooit meer genocide’, lieten we Bosnië in de steek. Onder het internationale motto ‘responsibility to protect’, werd families veiligheid beloofd. Aanvankelijk in de VN-enclave van Srebrenica, later op de compound van Dutchbat. Toch werden mannen onder de ogen van de VN-blauwhelmen overgedragen aan de grillen van Mladic, met voor hen het ergste gevolg denkbaar: een gruwelijke massamoord.

Nederland is diep verbonden met de val van Srebrenica. Leden van de Bosnische gemeenschap in ons land dragen haar met zich mee en delen hun geschiedenis.

Maar het waren ook onze jongens en meiden, die het massale wegvoeren van mannen en jongens niet hebben kunnen voorkomen, vanwege politieke beslissingen hogerop.

Dat bracht niet alleen een klap toe aan Dutchbat, maar zinderde door in de hele Nederlandse bevolking. Srebrenica werd ook onze geschiedenis.

Nabestaanden, overlevenden en veteranen proberen hun trauma’s te boven te komen. In de aangrijpende theatervoorstelling ‘gevaarlijke namen’, doen ze dat zelfs samen.

Maar pijn die wordt ontkend kan niet helen. Erkenning van de Srebrenica genocide is niet alleen een belangrijk symbool: het is de voorwaarde voor verder leven, voor bouwen aan een samenleving in de letterlijke zin van het woord.

Om heling mogelijk te maken, is het essentieel dat de internationale gemeenschap het leed in Srebrenica unaniem en glashelder erkent, én haar verantwoordelijkheid erkent en draagt voor haar eigen falen.

Laat de internationale erkenning in de vorm van de VN-resolutie een eerste stap zijn naar een erkenning in Bosnië zelf.

Nationale verzoening is helaas tot op de dag van vandaag niet meer dan een vergezicht. In Bosnië misbruiken politici genocideontkenning nog steeds om identiteitspolitiek te bedrijven en het land verdeeld te houden.

Twee jaar geleden tijdens de officiële herdenking in Srebrenica, zag ik de spandoeken van omwonenden ter ere van Servische soldaten, als provocatie van overlevenden en nabestaanden. Veel overlevenden voelen zich daar niet veilig.

Tegelijkertijd maakten de moeders van Srebrenica diepe indruk met hun onvermoeibare strijd voor gerechtigheid, erkenning en verzoening. Zij verbeelden de hoop en ze hebben succes.

De officiële excuses van de Nederlandse regering die twee jaar geleden eindelijk kwam, maar ook de VN-resolutie van dit jaar zijn van niet te onderschatten waarde. De hevige weerstand tegen deze resolutie, tot het niveau van de Servische President aan toe, bevestigt juist het essentiële belang van de jaarlijkse herdenking wereldwijd, en vooral in Europa.

Maar ook:

Het blijven zoeken naar en het jaarlijks bijzetten van de lichamen van de slachtoffers.

Het bespreken van de genocide in de klas, het buurthuis, de media.

Het bieden van ruimhartige schadevergoedingen en ondersteuning.

Het bevorderen van erkenning en verzoening in Bosnië-Herzegovina zelf.

Zo kunnen we toewerken naar een onverdeelde samenleving, een democratische rechtstaat met perspectief op opname in de familie van EU-landen.

En alleen zo kunnen we belofte daadwerkelijk nakomen:

Nooit meer oorlog, en nooit meer genocide.

TOESPRAAK STAATSSECRETARIS GIJS PEPIJN TUINMAN

Geachte aanwezigen, nabestaanden, ambassadeur Almir Šahović, excellenties,

Vandaag, hier op het Lange Voorhout in Den Haag, geef ik mijn eerste toespraak als staatssecretaris van Defensie.

Ik vind het eervol dat bij u te doen, tijdens deze 29e Nationale Herdenking van de Srebrenica Genocide.

In de eerste plaats omdat ik het belangrijk vind hier namens het nieuwe kabinet te zijn, en ook namens deze regering direct onze betrokkenheid bij Srebrenica en de Bosnische gemeenschap in Nederland te benadrukken.

Nederland en Bosnië en Herzegovina hebben een gezamenlijke geschiedenis en zijn daardoor voor altijd met elkaar verbonden.

Ook dit kabinet staat naast u in uw herinnering, in uw rouw en in uw streven naar erkenning.

In de tweede plaats vind ik het eervol mijn eerste speech bij u te houden, omdat de verschrikkingen in Srebrenica mij als mens en als militair mede hebben gevormd.

Op 11 juli 1995 was ik 15 jaar.

De oorlog in voormalig Joegoslavië kreeg ik mee via brieven die de dochter van een familievriend aan haar moeder schreef.

Het was 1992 en ze maakte deel uit van UNPROFOR.

Ook toen al liep de spanning op.

Het greep me aan dat hulpkonvoeien werden tegengehouden, zelfs werden gegijzeld, en ik in Nederland op de bank zat en niets kon doen.

Ik kan u zeggen: 'Srebrenica' heeft mijn beroepskeuze beïnvloed.

Al 30 jaar word ik gedreven door het bestrijden van onrecht.

Als militair, maar ook nu als staatssecretaris.

Ik heb een nieuwe rol, maar dezelfde missie.

Dames en heren,

We moeten alert zijn.

De spanningen op de Balkan nemen weer toe, evenals etnische retoriek en genocide-ontkenning.

De Verenigde Naties riepen 11 juli onlangs uit tot officiële herdenkingsdag voor de genocide in Srebrenica.

Ik ben blij dat Nederland dit initiatief van Duitsland en Rwanda als co-sponsor van de resolutie kon steunen.

Deze dag wordt nu internationaal erkend, en dat is ontzettend belangrijk.

Nederland staat voor de soevereiniteit en onafhankelijkheid van Bosnië en Herzegovina.

Met 150 Nederlandse mariniers nemen we op dit moment deel aan de EUFOR-missie Althea en dragen we bij aan de politieke en sociale stabiliteit.

Omdat woorden niet genoeg zijn.

Op de grote begraafplaats in Potocari worden vandaag 14 nieuw geïdentificeerde slachtoffers bijgezet.
Ieder nieuw graf markeert een laatste rustplaats.
Iedere nieuwe identificatie biedt nabestaanden enige rust en troost, waarnaar ze 29 jaar op zoek zijn geweest.

Nederland is op vele manieren betrokken, ook als gastheer van het Joegoslaviëtribunaal.
Het recht heeft zijn beloop gekregen.
De hoofdverantwoordelijke voor de genocide in Srebrenica, Ratko Mladic, slijt zijn dagen in de gevangenis van Scheveningen.
U bent er met de Vredesmars voor Srebrenica zojuist langs gelopen.

De geschiedenis verander je er niet mee.
Uw dierbaren krijgt u er niet mee terug.
Maar het is essentieel dat oorlogsmisdadigers hun straf niet ontlopen.

Ondertussen hebben u en uw kinderen in Nederland een nieuw leven opgebouwd.
Dat vergt moed en doorzettingsvermogen, en daar mag u trots op zijn.

Vandaag zijn we met onze gedachten bij de meer dan 8.000 vaders, zonen, broers, neven en vrienden die er niet meer zijn.
We herdenken, herinneren en reflecteren.

Het is onze plicht te leren van het verleden, te handelen en te voorkomen dat het geweld opnieuw oplaat.
Laat ook deze 29e Herdenking van de Srebrenica Genocide voor ieder een aanmoediging zijn zich in te zetten voor rechtvaardigheid en te beschermen wat ons dierbaar is.

Dank u wel!

“SREBRENICA INFERNO”

Moeder, moeder, ik droom nog steeds van je
Zuster, broeder, ik droom elke nacht van jullie
jullie zijn er niet, jullie zijn er niet, jullie zijn er niet
ik zoek jullie, ik zoek jullie, ik zoek jullie
waar ik ga zie ik jullie
Moeder, vader, waar zijn jullie

Mijn Bosnië, jij bent nu mijn moeder
Mijn Bosnië, ik noem jou mijn moeder
Bosnië moeder, Srebrenica zuster
ik zal niet alleen zijn

TOESPRAAK STICHTING NATIONAAL MONUMENT SREBRENICA GENOCIDE '95

Dames en Heren, Geachte aanwezigen, Dragi prisutni,
Vandaag staan we hier, verenigd in onze gedeelde herinnering en ons gezamenlijke verdriet, om een monument in te wijden ter nagedachtenis aan de genocide van Srebrenica. We staan hier niet alleen om een fysieke structuur te onthullen, maar ook om een blijvende herinnering te creëren aan een van de donkerste hoofdstukken van de recente geschiedenis.

Dit begin van mijn toespraak is het begin van de toespraak die we vandaag hadden willen geven. Vandaag staan we hier, niet om een monument te onthullen, maar om te spreken over het uitblijven ervan. Het is een pijnlijke realiteit dat er nog steeds geen tastbaar gedenkteken in Nederland is opgericht ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de genocide in Srebrenica. Het is alweer 4 jaar geleden op deze dag dat we hebben aangekondigd te streven naar een Nationaal Monument in Den Haag, de internationale stad van vrede en recht, ter nagedachtenis van de slachtoffers. Ik sta hier dan ook vandaag met een boodschap van bezorgdheid.

In de afgelopen jaren hebben we nauw samengewerkt met de gemeente Den Haag om een geschikte locatie te vinden en de nodige voorbereidingen te treffen. De samenwerking met de gemeente Den Haag was zeer positief en er was veel bereidwilligheid. Er is een locatiescan uitgevoerd en de resultaten hiervan zijn nu beschikbaar. Uit ons onderzoek is gebleken dat de enige juiste locatie voor dit initiatief het plein voor het voormalig Joegoslavië Tribunaal is. Met als meest ideale optie een informatie-centrum in het voormalig Joegoslavië Tribunaal gebouw. Echter, de toekomst van dit gebouw is nog onzeker, en is momenteel eigendom van het Rijk.

Daarom hebben we ook de steun van het Rijk nodig om dit initiatief te omarmen en samen met ons te realiseren. Dat is de nog enige ontbrekende schakel en wij roepen het Rijk ook op om onze roep om hulp te horen en te beantwoorden. Dit monument zou een blijvend nationaal symbool zijn van ons collectieve geheugen, een herinnering aan de gruwelijke gebeurtenissen en een oproep om waakzaam te blijven tegen haat, intolerantie en onrecht. Het is niet alleen een eerbetoon aan de slachtoffers, maar ook een waarschuwing voor toekomstige generaties.

Op zijn minst hadden we vandaag willen aankondigen dat we een tijdelijk monument, een placeholder, zouden plaatsen op de beoogde locatie. Helaas is zelfs dat momenteel niet mogelijk. Daarom hebben wij, namens de stichting Nationaal Monument Srebrenica Genocide, tijdens de Vredesmars (Mars Mira) eerder vandaag, symbolisch een krans gelegd bij het Joegoslavië Tribunaal als symbool voor het monument dat nog moet komen.

Dames en heren, hoewel we vandaag geen monument onthullen, onthullen we onze vastberadenheid. Onze vastberadenheid om de herinnering aan de slachtoffers van Srebrenica levend te houden, om te blijven strijden voor gerechtigheid en waarheid, en om te zorgen dat hun lijden niet wordt vergeten. Laten we samen werken aan een maatschappij waarin een monument voor Srebrenica niet langer ontbreekt, en waarin de lessen van het verleden een betere wereld helpen bouwen. Laten we vandaag en altijd staan voor gerechtigheid, vrede en menselijkheid.

www.NMSG95.nl

TOESPRAAK IMAM ALDIN ŠAHBAZOVIĆ

Dierbare moeders van Srebrenica, geachte overlevenden van de genocide in Srebrenica,
Hooggeachte excellenties, gewaardeerde aanwezigen, broeders en zusters,
Vrede zij met u en goedendag,

Het is negenentwintig jaar geleden sinds de genocide in Srebrenica, gepleegd door leden van Het Servische leger en de politie. Dit kwaad heeft diepe wonden achtergelaten in Bosnië en Herzegovina en ver daarbuiten. Ondanks dat de feiten zijn bevestigd door vonnissen van het Internationaal Strafhof in Den Haag, blijven we geconfronteerd worden met voortdurende Inspanningen van degenen die proberen deze waarheid te minimaliseren of te ontkennen. Het is moeilijk om met deze kennis en in deze omgeving te leven, om van het leven te genieten En plannen te maken voor een betere toekomst. Toch streven we dag na dag naar een wereld Die lijkt op wat de Almachtige ons oproept: "O jullie die geloven, leef allemaal in vrede en volg Niet het pad van Satan, hij is jullie openlijke vijand." (Al-Baqara, 208)

De kern van ons geloof is openheid en samenleven met anderen. Daarom zijn we blij dat de Vrije wereld de moed heeft om degenen tegen te houden die extreem kwaad hebben gedaan, Criminelen hebben geprezen en slachtoffers hebben vernederd. De wereldwijde aandacht voor De genocide in Srebrenica, zelfs al is het maar één dag per jaar in juli, kan belangrijke Maatschappelijke veranderingen teweegbrengen. Dit is een grote daad van solidariteit, Erkenning en steun voor de waardigheid van de families van de slachtoffers. Voor ons Bosnische moslims is het bijzonder belangrijk dat er mensen en regeringen zijn die, al is het Symbolisch, zich willen verzetten tegen het kwaad, de slachtoffers willen steunen en ervoor Willen zorgen dat de moeders van Srebrenica de vriendelijkheid en liefde van anderen voelen. Deze wereldwijde empathie en solidariteit moet ons allemaal een les leren: van het kwaad dat In ons land gebeurde en zijn hoogtepunt bereikte in Srebrenica, leren we welke verkeerde weg We niet moeten volgen.

Onze gedachten zijn ook bij degenen die momenteel lijden door oorlog, waar alle Mensenrechten worden geschonden. Het nieuws dat we elke dag zien, laat onbeschrijflijk Menselijk leed zien. Op dit moment, heeft het weinig zin om te spreken over de criminele en Politieke verantwoordelijkheid van de machthebbers die betrokken zijn bij misdaden in Gaza En Oekraïne. Ooit zullen zij ter verantwoording worden geroepen voor hun daden. Maar wat Doen we met de schuld van de mensen, die deze misdaden steunen of stilzwijgend goedkeuren? En ten slotte, wat met de morele schuld van ons allemaal, die dit, min of meer, in stilte aanzien? Nee, niemand van ons zal uiteindelijk aan gerechtigheid ontkomen, zelfs als we denken dat we Onaantastbaar zijn voor Gods oordeel.

Daarom moeten we vandaag meer dan ooit eensgezind zijn in onze strijd voor waarheid, Rechtvaardigheid en menselijke waardigheid. Onze verplichting is om te herinneren, te Onderwijzen en de stem te zijn van degenen die hun stem hebben verloren in de verschrikkingen Van oorlog. Moge ons geloof en menselijkheid ons leiden naar een wereld waar kwaad wordt Herkend en voorkomen, en waar vrede en rechtvaardigheid prioriteit hebben. Bedankt voor uw aandacht.

TOESPRAAK SASKIA BRUINES GEMEENTE DEN HAAG

Geachte aanwezigen,

Op 23 mei van dit jaar heeft de VN een resolutie aangenomen waarin is afgesproken dat 11 juli voortaan de internationale herdenkingsdag is voor de genocide in Srebrenica.

Als VN-stad onderschrijft Den Haag dit natuurlijk van harte.

De genocide van Srebrenica is het dieptepunt in de naoorlogse geschiedenis van Europa.

Het begon allemaal ruim drie jaar eerder, in april 1992, met het begin van de Servische belegering van de hoofdstad Sarajevo.

Die zou bijna vier jaar duren en twaalfduizend burgers het leven kosten.

In die tijd verspreidde het oorlogsgeweld zich over heel Bosnië.

Er vond een etnische zuivering tegen de Bosniakken plaats.

Burgers werden onder mensonterende omstandigheden geïnterneerd.

Verkrachting werd doelbewust als wapen ingezet.

Een foto van Howard Buffet, nu te zien in het atrium van het stadhuis, illustreert die verschrikkingen op indringende wijze: een voetbalveld in Bosnië dat in allerijl werd omgebouwd tot begraafplaats, omdat er in korte tijd zoveel mensen werden gedood dat ze begraven werden op elke beschikbare plek...

Dat alles culmineerde in de val van de enclave Srebrenica en de genocide die erop volgde.

De eerste in Europa sinds 1945.

De genocide van Srebrenica is ons gedeeld verleden.

De genocide van Srebrenica maakt deel uit van de geschiedenis van dit land, van deze stad.

Juist daarom vindt de gemeente Den Haag het belangrijk dat er een waardig monument komt dat herinnert aan de slachtoffers van Srebrenica.

Samen met alle betrokken organisaties en groeperingen werken we aan het realiseren ervan.

Hopelijk is het volgend jaar klaar.

Oorlog in Europa.

Inmiddels is het, sinds ruim twee jaar, de bittere realiteit.

De oorlog in Oekraïne maakt deze herdenking alleen maar actueler.

Reden te meer voor Den Haag om zich te blijven inzetten voor de internationale rechtsorde.

Als gaststad van het Joegoslavië-tribunaal heeft Den Haag mogen bijdragen aan de veroordeling van de belangrijkste verantwoordelijken voor de oorlogsmisdaden en de genocide tijdens de oorlog in voormalig Joegoslavië.

Als stad van vrede en recht is Den Haag het aan zichzelf verplicht om alles te doen wat mogelijk is om de verdere ontwikkeling van het internationaal strafrecht te ondersteunen.

En de straffeloosheid van oorlogsmisdadigers voor altijd uit te bannen.

Laat de slachtoffers van de genocide van Srebrenica, die ruim achtduizend vermoorde jongens en mannen, ons daarbij steeds een manend voorbeeld zijn.

TOESPRAAK ALMIR ŠAHOVIĆ BOSNISCHE AMBASSADEUR

Beste ministers, beste collega-ambassadeurs, beste overlevenden van de genocide in Srebrenica, beste familieleden van de slachtoffers van de genocide, dames en heren, beste vrienden,

Om te beginnen wil ik Nederland bedanken, evenals alle andere landen die de aanneming van de resolutie van de Algemene Vergadering van de VN, waarin 11 juli wordt uitgeroepen tot de Internationale Dag van Herdenking en Herdenking van de genocide in Srebrenica, krachtig hebben gesteund. Resoluties die, zoals we weten, een paar weken geleden is aangenomen.

Dames en heren, beste vrienden,

Sprekend over de Holocaust zei de Italiaanse schrijver en overlevende van de Holocaust, Primo Levi:

Het is één keer gebeurd, het kan nog een keer gebeuren...

We zijn vandaag hier in Den Haag, de wereldhoofdstad van vrede en gerechtigheid, bijeengekomen om nogmaals de noodzaak van voortdurende herdenking van de genocide in Srebrenica te benadrukken. Elke keer als we de genocide in Srebrenica herdenken, verheffen we onze stem tegen haat, verheffen we onze stem tegen onverdraagzaamheid, verheffen we onze stem tegen geweld. Elke keer als we de genocide in Srebrenica herdenken, steunen we krachtig de mensenrechten van ieder mens, steunen we krachtig de waarden waarop onze democratie berust.

Maar het herdenken van de slachtoffers en het herdenken van de genocide in Srebrenica mag niet louter een herdenking zijn. Genocideherdenkingen zijn ook een oproep tot actie, voor actie:

Handelend in de zin van vechten tegen al die extreme en radicale krachten die de geschiedenis proberen te herschrijven, die de feiten willen veranderen, feiten die zijn vastgesteld en bevestigd door de hoogste internationale gerechtelijke instanties, die krachten die de genocide in Srebrenica ontkennen, die krachten die oorlogsmisdaden en hun misdaden verheerlijken...

Maar ook actie in de zin van het bieden van krachtige steun aan Bosnië en Herzegovina op zijn Euro-Atlantische weg, wat zonder enige twijfel de beste garantie is dat de donkere momenten uit onze geschiedenis zich niet zullen herhalen. Het is ook de beste manier om de slachtoffers te eren en hun families te ondersteunen om in een democratische en inclusieve samenleving te leven.

Dames en heren, beste vrienden,

Het ontkennen van de genocide in Srebrenica is niet alleen een aanval op de slachtoffers en hun families. Het ontkennen van de genocide in Srebrenica is ook een daad die op de ergste manier de fundamenteën ondermijnt waarop waarheid en gerechtigheid rusten.

Dat moeten wij niet accepteren. Het is onze plicht om ons te verzetten tegen al diegenen die haat en verdeeldheid in onze samenlevingen proberen te brengen, die ons verleden als wapen gebruiken om hun extreme en radicale beleid ten uitvoer te leggen.

Er moet luid en herhaaldelijk worden gezegd dat de ontkenning van genocide en de verspreiding van haat een zeer ernstige bedreiging vormen, niet alleen voor onze democratieën, maar ook voor onze veiligheid, en niet alleen in Bosnië en Herzegovina. Later kan het te laat zijn...

Vanwege dit alles moeten we de herinnering aan Srebrenica blijven doorgeven aan toekomstige generaties. We moeten er alles aan doen, zodat 'Nooit meer' eindelijk werkelijkheid wordt.

Tot slot wil ik nogmaals zeggen hoeveel waardering wij hebben voor het besluit van de Nederlandse regering en de stad Den Haag om hier in Den Haag een monument te bouwen ter ere van de slachtoffers van de genocide in Srebrenica. Ik hoop dat de werken snel zullen starten.

Zoals Edi Wiesel, winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede en een van de overlevenden van de Holocaust, zei: Voor de doden en de levenden moeten we getuigen...

Dank jullie wel!

TOESPRAAK MINISTER SEVLID HURTIĆ

Beste families van slachtoffers van de genocide in Srebrenica,
Mijn Bosniërs en Herzegovinaren,
Beste functionarissen en vrienden van de Koninklijke Nederlanden,
Geachte gasten,

Allereerst bedankt dat u vandaag aan de goede kant van de geschiedenis staat en aan de kant van de hele beschaafde wereld, die vandaag bij de Verenigde Naties in New York de Internationale Dag ter Herdenking van de Genocide in Srebrenica zal herdenken.

11 juli is de pijnlijkste dag in ons land, en onze gedachten gaan uit naar de families van de slachtoffers van vandaag, en vooral naar de families die vandaag veertien geïdentificeerde slachtoffers van genocide in Srebrenica-Potočari Memorial Center begraven.

Het is de plicht van ons allemaal en van toekomstige generaties om te blijven zoeken naar de onschuldigen die zijn vermoord tijdens de genocide, wier botten in de graven liggen, en om volhardend te zijn en de arrestatie en vervolging te eisen van degenen die verantwoordelijk zijn voor de genocide.

Srebrenica is een waarschuwing aan Europa en de hele wereld dat het kwaad altijd weer kan herhalen. Daarom is het belangrijk om de herinneringscultuur in herinnering te brengen en te koesteren, en bewustzijn te ontwikkelen met als doel genocide te voorkomen. Er is een bijzonder belangrijke rol weggelegd voor jongeren die de plicht hebben om onderzoek te doen en te schrijven.

Spreek alleen de waarheid. Dat is onze manier. De waarheid zit in de oordelen. De genocide in Srebrenica is stevig gedocumenteerd en juridisch vastgelegd. Het stempel op de waarheid is de VN-resolutie, maar ook de resoluties van de Organisatie voor Islamitische Samenwerking (OIC) en talloze andere landen afzonderlijk.

En tot slot: dank aan het Koninkrijk der Nederlanden, maar ook aan jullie allemaal die vandaag bijeen zijn gekomen om nogmaals te herdenken, maar ook om te beloven dat we de grootste misdaad in Europa na de Holocaust nooit zullen vergeten.

Dank jullie wel!

Manier waarop het Dženaza-gebed wordt gebeden

Het gebed wordt staand gebeden en bestaat uit vier Takbirs (Allahu Akbar) en Salaams. De handen worden alleen tijdens de eerste takbir opgetild richting de oren. Als je één takbir mist, zal je gebed niet geldig zijn, omdat de takbirs verplicht zijn. Als er verder niets anders meer gebeden wordt dan de takbirs, is het gebed geldig.

De intentie om het begrafenisgebed op afstand te bidden wordt met de volgende woorden uitgesproken:

"Nevejtu en usallije lillahi te'ala salatel-l-džennazeti-l-ga'ibi, sena'en lillahi ta'ala, ve salavaten 'alen-n-nebijji, ve du'aen li šuheda'i Srebrenica, edaen mustakbilel-kibleti, iktedejtu bi hazel imami – Allahu akber"!

De intentie voor het gebed kan ook in eigen taal uitgesproken worden, op deze of vergelijkbare manier: "In de naam van Allah heb ik besloten het Dženaza gebed te bidden, met lof aan Allah en zegeningen voor de Profeet, zijn mijn gebeden gericht tot de slachtoffers van Srebrenica. Ik keer mij richting Mekka en volg deze imam – Allahu akbar".

De intentie van dit gebed, net als elk ander gebed, kan ook vanuit het hart en vanuit de gedachten worden uitgesproken. Na de eerste Takbir, wordt de vers "Subhaneke" gebeden, daarbij worden de woorden "ve djelle senauke" voor de woorden "ve te'ala djeduke" toegevoegd.

Vervolgens wordt de tweede Takbir uitgesproken, waarna de Salavaten worden gebeden. Deze worden ook bij andere gebeden tijdens de laatste zitting gereciteerd. Na de Salavaten, wordt de derde Takbir uitgesproken en daarna worden de smeekbeden uitgesproken. Na de smeekbeden wordt de vierde Takbir uitgesproken en met Salam wordt het gebed afgesloten.

Wij gedenken hier, vandaag, leven en de dood van de 14 slachtoffers die vandaag in het memorial centrum Potočari (Srebrenica) zijn herbegraven.

Het jongste slachtoffer was net 17 jaar oud en het oudste slachtoffer was 68 jaar oud.

Vandaag zijn twee broers begraven Ćamil en Hasib Efendić 64 en 67 jaar oud.

	ACHTERNAAM	VADERSNAAM	VOORNAAM	GEBOORTEJAAR	LEEFTIJD
1	BAŠIĆ	ADEM	MIDHAT	1973	22
2	EFENDIĆ	UZEIR	HASIB	1928	64
3	EFENDIĆ	UZEIR	ĆAMIL	1931	67
4	HARBAŠ	RAGIB	SAKIB	1975	20
5	JAŠAREVIĆ	ISMET	AHMET	1971	24
6	KRDŽIĆ	DAUT	MEHMED	1961	34
7	MANDŽIĆ	ARIF	LATIF	1964	31
8	MUJIĆ	OMER	BERIZ	1978	17
9	MUSTAFIĆ	KADRIJA	HAJDIN	1959	36
10	OMIĆ	ASIM	SABRIJA	1966	29
11	SALIĆ	IBRAHIM	HAMED	1927	68
12	SALIHović	MEHEMED	NEVRES	1970	25
13	SALKIĆ	MUHAREM	IBRAHIM	1935	60
14	ŠILJKOVIC	RAMO	MUŠAN	1956	39

8372

“WEES NIET VERDRIETIG”

Vader, heb toch geen verdriet
herdenk hun met gebeden
laat de tranen toch niet stromen
als herinneringen komen.
Vader, heb toch geen verdriet
wanneer jij mijn graf beziet
laat de tranen toch niet stromen
als je van je kind moet dromen
Vader, heb toch geen verdriet
herdenk hun met gebeden
laat de tranen toch niet stromen
als herinneringen komen.
Als mijn geest vervliegt, vervaagt
alles in het niets opgaat
aan het einde van het pad
Ridvan, wachter van de stad.

DANKWOORD

Dames en heren, hartelijk dank voor uw aanwezigheid, het online volgen van de herdenking en graag tot volgend jaar, vrijdag 11 juli 2025. Volgend jaar is de dertigste herdenking. We hebben net de namen van de slachtoffers van de Srebrenica genocide voorgelezen. 29 jaar geleden zijn deze slachtoffers vermoord en vandaag in het memorial centrum in Potočari hebben zij eindelijk hun laatste rustplaats gevonden. Laten we hen, de andere slachtoffers overlevenden en nabestaanden van de gepleegde genocide in Srebrenica niet vergeten.

Laten we, ieder op zijn of haar eigen manier, bij hen betrokken blijven en hen meenemen in ons hart. Laten we waakzaam blijven en alles doen wat in onze macht ligt, om ervoor te zorgen dat er nooit meer een genocide gepleegd wordt zoals in Srebrenica. Laten we er alles aan doen om de verantwoordelijke voor de genocide op een passende manier te straffen, als les voor de toekomstige generaties, dat misdaad niet loont maar wordt bestraft.

NOOIT MEER SREBRENICA!

11 juli 2024, WASSENAAR – LANGE VOORHOUT, DEN HAAG

www.srebrenica-herdenking.nl

info@srebrenica-herdenking.nl

marsmira2013@gmail.com